

Inserati se sprejemajo in veljajo trispotna petič-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Poljanska cesta h. št. 32.

Vredništvo

je na Poljanski cesti h. št. 32.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljaja:
Za celo leto . . . 15 gl. — kr
Za pol leta . . . 8 " — "
Za četrt leta . . . 4 " — "
Za en mesec . . . 1 " 40 "

V administraciji veljaja:
Za celo leto . . . 13 gl. — kr
Za pol leta . . . 6 " 50 "
Za četrt leta . . . 3 " 30 "
Za en mesec . . . 1 " 10 "
V Ljubljani na dom pošiljan veljaja 1 gl. več na leto.

Posamezne šte. veljajo 7 kr.

Izhaja vsak dan, izvemski nedelje in praznike, ob 1/6 popoldne.

Na razgledu.

III.

Novo paganstvo si ostane dosledno, kar je pri rojstvu, to hoče biti tudi ob smrti. Tak moderni Neron ostane si dosleden do groba, kakor živi, tako umrje. Moderni pagan noče pomoči cerkvene tudi tačas ne, ko stoji na pragu večnosti.

Na Francoskem in tudi drugje so posebne družbe, ki se zavežejo ubraniti, da bi prišel k umirajočemu udu duhoven. Take satanske družbe se imenujejo „zveze k svobodni smrti“ (Union des freien Todes). To je tretje znamenje novodobnega paganstva. Taka zala družba ima namen zagotoviti svojim udom civilen pogreb brez duhovnega in brez kacega verskega znaka. Kdor pristopa k ti družbi, mora pismeno potrditi, da hoče biti civilno pokopan, in imenovati dvoje oseb, ki boste izvršili njegovo sporočilo. Tak misijon, ki brani umirajočim sprejemati svete zakramente, je posebno delaven v modernem Babilonu ob reki Sēni. Postavodaja ga v tem podpira. Pred kakimi štirinajstimi dnevi smo brali po časopisih o novi postavi, ki prisojujejo občinam pravice do pokopališč, pogreb ni več cerkven, marveč občinski, kdor hoče biti cerkveno pokopan, mora več plačati pogrebnih stroškov. Po bolnišnicah so odpravili usmiljene sestre, dasiravno so zdravniki brez izjeme trdili, da bode to v veliko kvar bolnikom, v predmestji St. Antoine so bolniške strežnice, katerim je poglavitni nalog ubraniti umirajočim prejemanje svetih zakramentov.

Da pri takih skazovanjih nevere ne sme zaostati glavno mesto v državi „strahu Božjega in pobožne npravnosti“, razume se nekako samo

ob sebi. Že l. 1852 je pisal protestantovski „Halle'sche Volksblatt“, od 2353 mrličev spremljal je duhoven le 50.

Tako je bilo pred 30 leti. A dandanes! Da tam kjer mrličje sežigajo, ni misliti o cerkvenem pogrebu, se tako razume in vendar se je za sežiganje mrličev oglašil tudi bližnji Trst.

Imamo še četrto sliko novodobnega paganstva, ki se pri nekterih dá izgovarjati z revščino, a največje je pa izrodek novodobnega paganstva. Stari Spartani so metali slabe otroke precej po rojstvu v brezno ob gori Tajget, ker država potrebuje le močnih in krepkih ljudi. Vendar prej je mogoče izgovarjati pagane Spartane, katerim ni svetila luč svete vere, kakor take zavržene osebe novodobnega paganstva, ki malim otrokom ude lomijo, katerim je umor otrok dober zaslužek.

V Londonu je svoje dni zasačila policija tovarno, kjer so za gotovo svoto otrokom kvarili roke in noge, da so jih potem lože pošiljali na beračenje. Ravno tako strahovita, kakor ta tovarna, je tako imenovana „oprava z angeljčki“, ki lepe denarce nese. Grozovito dejanje, dasiravno je beseda „angeljček“ vmes. Kdor bi se rad znebil otroka, a ga noče umoriti, izroči ga takim osebam v izrejo. Manjša ko je plača, prej pride tak otrok med angelje. Take osebe ne more otrok siloma, a zanemarjajo jih, da umrjé za lakoto. Se ve, da pravijo, otrok je umrl za to ali uno boleznijo pri otrocih navadno, potem je zastoj pokopan in hudodelnica zdihuje: ljubi Bog je angeljčka k sebi vzela. Na mesto umrlega nastopi drug in predno mine mesec, storjeno je drugo hudodelstvo. Pred 10 leti so obsodili v Londonu na smrt tako baburo, ki je v 4 letih tako preskrbela samo 40 otrok.

Ravno sedaj časopisi govore v „vranjih gnjezdih“ v Londonu. Ta vranja gnjezda so stanovanja revežev, dostikrat tudi poštenih in pridnih delavcev. Po kletih, po ozkih zatuhlih prostorih, pod streho v razpadlih hišah, žive skupaj na ozkem prostoru stari in mladi, možki in ženske, zdravi med bolnimi in umirajočimi, vse natlačeno in nagnjeno kupoma.

Krščansko srce mora žalosti poginiti gledé take revščine in s strahom zre vsakdo v pravno spridenost, ki je neizogibljiva tukaj, kjer se zbira vsa sodrga iz kaznilnice, ves izmeček človeštva med pridne delavce, ki pri vsi svoji revščini raji delajo, kakor kradejo, a si še toliko ne morejo prislužiti, da bi se mogli pošteno preživeti in v takih prebivališčih umirajo počasne smrti. A taka vranja gnjezda niso samo v Londonu, marveč po vseh večih mestih po Evropi, kjer je delavcev mnogo, zaslužka pa malo, in kjer trgovci bogaté s krvavimi žulji ubogih delavcev. Res da, naš vek si spleta hud bič pri takih razmerah.

Ako vse to pomislimo, ne bomo tako slepo hvalili in občudovali omike in napredka našega stoletja, marveč spoznali, da v marsikaterih stvareh ni bolje, kakor je bilo pri paganih.

A nismo še gledali vseh slik novodobnega paganstva. Ko je staro paganstvo do vrha prikipelo v svoji spridenosti in gnjusobi, je kupčevalo z dečki in deklicami. A tudi naše stoletje je začelo tako duše prodajati. Zopet so večja mesta, po katerih so taka društva, ki kupčujejo z ženskami in imajo povsod svoje opravnike, ki se zvežejo z bogom novodobnega paganstva, s hudobnim duhom, da izročujejo njegovim vernim neumrjoče duše. Zares bolj bujno ni cvetelo pravno spridenje v paganstvu, kakor dandanes. A ravno po tistih mestih, ki se ime-

Listek.

Popotne črtice iz domačije.

(Konec.)

V Lescah sem zopet. Ali vlak jo je bil odpihal, toraj nekoliko posedim in pišem prijateljem; „dopisnic“ na pošti nisem mogel dobiti, ker — — jih ni bilo. Se mora na Gorenjskem že veliko pisati po svetu, da še celó dopisnice poidejo. Čudno pri vsem tem je pa vendar to, da se tu okoli vidi tako malo slovenskih časnikov. Nemški „Weltblatt“, to staro čenčo, vidiš še kje, — menda zato, ker ga o poletnem času bero tujei; potlej pa zmrzuje tukaj, ker videl sem več neprerezanih listov, katerih zdaj gotovo ni bral še nihče; videl pa sem, da je kletarica v tak prav deviški še list zavila nekaj, menda je bilo kaj za zobé.

Pa kaj bom čepel tu! Mar grem proti

Begunjam in potem pa morda še kam drugam, saj vlak mi ne bo odpihal, toliko časa je že še. In če bi ne sédel na voz v Lescah, saj Podnart tudi ni daleč! Le toliko je pa za trdno zapisano in zapečaten v zvezdah, da ponočni hlacon me bo potegnil v Ljubljano, ker sem to novico že z Bohinja po telegrafu „dol spustil“.

Begunje (po nemški „Vigaun“, kar Slovence bere „Figa ven“) so lepa vas, od Lesca je za količkaj hódnega človeka to le sprelet, da si pripravi svojega trebuha notrajnost poželjivo za kosilo. Jaz sem bil pa lakomnost svojega želodeca že zadela s pohlevnim kosilom, toraj ste mi nogi toliko rajše in urnejše stopali proti gorenjskim snežnikom ali vsaj sivcem.

Kaj bi pisal o Begunjah! Najbolje nič družega, ko da je tam kaznilnica — za ženske, se vé da. Malo sem šel po vasi, potlej pa nazaj, in stopil v gostilnico, kjer sem dobil pitnega vina pa jako zgovorno krémario. Pri-

jetno je nekoliko posedeti, če imata jezik in uho tudi kaj opraviti. In je bilo vsaj nekoliko, potem pa sem jo vkrenil na desno proti domú ranjcega mojega znanca Šturma. On je pač že na levi tam pri tisti kapelici pod zemljo, pa hiša njegova stoji še in kako! Pa tam se nisem dolgo mudil, ker je skoz okna začel gledati že večerni mrak. Par kozarcev dobrega vina, pa sem šel. — Tudi tukaj, v glavnem taborišči tujcev o poletnem čase, je zdaj vse tiho, kakor v šoli, kedar so učenci in učenke odšli. Védi Bog, kako zaspano more biti v teh krajih, ki so tako obširno pripravljene za tuje, zimski čas! Samota in strahovi — to menda biva tu.

Solnce je bilo ravno zdrknilo za gore in noč je razvijala svoj plašč, da ga pogrne čez vso to stran. O takem mi toraj ne kaže družega, ko napotiti svoji nogi proti Lescem nazaj. Storil sem to. Nič posebnega, le par psov, ktere pa sem po navodu gospoda Matije gledal kakor minister, namreč z zaničevalno-

nujejo svitile luči novodobne omike, dozoreva najbolj strupeni sad. Tako je že pred več leti bilo dokazano, da se v Berlinu živi več nego 50.000 ljudi o tatvini, goljufiji, ropu in nesramnosti.

Toda dosti tega, nam se gabi, še dlé časa brskati po ti smradljivi luži brezbožnosti in npravne zavrženosti, ki nam kaže, kam zaide človeštvo, kedar zapusti stvarnika, pa hoče častiti samega sebe. Pa ko bi ljudje take vrste vsaj nas katolike v miru pustili in ne ponavljali tega, kar je bilo tisočkrat in tisočkrat ovrženo, da cerkev ljudi trapa in razširja praznovrstvo in vraže. Tako očitanje je smešno, brezpametno, a tudi hudobno.

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. novembra.
Avstrijske dežele.

Rektor Wedl, ki je sè svojim malomarnim postopanjem letošnje dijaške nemire nasproti profesorju dr. Maassenu odobral — se je častnemu mestu odpovedal. Za vzrok je mož svojo visoko starost navedel, češ, da ako se ima že 70 let, se pokoj v varnem zatišji, kamor ne seže šum sveta, tudi dobro prileže. Rektor Wedl je bil na častnem mestu dva meseca, toraj bi bil mož že tedaj lahko vedel, ali je za rektorat še zadosti trden ali ne. Dva meseca v človeški starosti še nobenega prevrata ne napravita, ako gre sicer vse drugo po redu. Vzrok, da je Wedl rektorat odložil, mora se poiskati drugje in ta tiči v dijaških kravalih. Wedl je s tem jasno dokazal, da so mu škandalali po volji, ker ga ves čas ni bilo blizo, ko so dijaki univerzo prevrniti skušali. Ako bi bil on mož na svojem mestu, moral bi bil storiti, kar bi bil na njegovem mestu storil prof. Lorenc, kar je našim čitateljem gotovo še v spominu. To je morda Wedl sam sprevidel, da ni za to častno mesto, mogoče je pa tudi, da so mu iz naučnega ministerstva namignili, naj odstopi in sposobnejemu prostor napravi, sicer je mogoče, da bi šla dunajska univerza pod nič. Skodoval ji je po svojem neizgovornem postopanju v dveh mesecih več, kakor ji bo ves čas svojega življenja, kar mu ga še ostane, koristiti zamogel!

Poljski list „Nova reforma“ obsodila je, kakor vsak mora obsoditi resolucijo nemških Pemcev zaradi **razkroja kraljevine Česke** na dva upravna dela, ter pravi, da je to bebarija.

Iz Dunaja se naznanja, da sta poslanca velikoposestnika na Moravskem voljena meseca septembra v državni zbor, grof Lützov in baron Badenfeld odložila

svoje poslanstvo. Treba bode novih volitev. Ker še ni 10 dni od zadnje volitve, vršile se bodo nove volitve na podlagi zapisnikov meseca septembra rabljenih. Med tem se je vendar le nekaj spremenilo, med drugim je kupna pogodba za stran grada Sponau podpisana. Ker sta izvoljena poslanca odložila svoja mandata, zbornica ne bode imela nič več posla z verifikacijami teh volitev. Levici tedaj odpade lepa prilika, ktere se je mislila poslužiti za napad na vlado. Vendar, kakor pravijo, prizanesla ne bode vladi, pri ti priliki mora priti tudi na dan razgovor o razglasu, v katerem je bilo prepovedano sodniškemu vradniku biti prvomestniku v okrajni skupini „deutscher Schulverein“. Tedaj velja levičarjem zares prislovica: ako ni vzroka za napad, ga pa iščejo, dokler ga ne najdejo.

Poročali smo svoje dni o brezverskem pokopališču v **Brnu**, ki se je otvorilo meseca novembra t. l. — Katoliki niso deli rok križem, stopili so v odsek, v katerem so juristi, a ti so izrekli, da ima katoliško prebivalstvo brezdomno pravico terjati, da občina napravi katoliško pokopališče. Ako občinski svet tega ne stori, potem bodo začeli pravdo in ako ne bode drugače, pojdejo do najvišega upravnega sodišča. Ako pa tudi najvišje sodišče rabsodi zoper katolike, potem hočejo si napraviti svoje pokopališče.

Dogovori o **državljenski železnici** se nadaljujejo 28. t. m. dogovarjali so se zastopniki upravnega odbora cesar Franc Josipove železnice z vlado, če tudi se še niso zjediniili. Vlada je obetala 10½ goldinarjev delnične rente, zastopniki so je pa po 11 gl. zahtevali. 29. t. m. dogovarjala se je vlada z zastopniki Rudolfove železnice. Zastopniki so sprejeli delnično rento po 9½ gld. in bodo 30. novembra upravnemu odboru v tem smislu poročali.

Hrvaški ban bode nadžupan v Gjuru (Raab) grof Khuen-Hedervary, tako poroča „Agram. Zeitg.“ V kratkem času bode namreč imenovan in rešeno bode to Hrvatom silo imenitno vprašanje.

Iz Budapešte. Postava zaradi krščansko-judovskega zakona je bila sprejeta, in veljavna ima postati s 1. marejcem l. 1884, da dobi vlada potrebnega časa dovolj, vrediti, kar je za nje izpeljavo potrebnega. Jutro pridejo v obravnavo §§ 65, 66, 67 in 68, ki so se vrnili pravosodnemu odseku. V petek je na dnevnem redu davkarska predloga.

Na Ogerskem hočejo zopet davke zvišati. Denarstveni odsek je že dlé časa pretresoval dotične predloge in danes 30. t. m. je to na dnevnem redu v državnem zboru. Opozicija (zmerna in skrajna levica) se pripravlja napasti vlado. Brez besedi ne bode, a konec bode menda navaden vsem debatam v ogerskem zboru. Vlada bode dosegla, kar hoče ali potrebuje. — Pravosodni odsek, kteremu so se bili vrnili nekteri paragrafi krščansko-judov-

skega zakona, je nasvetoval nekatere premembe. Med vnajnosti se prišteva to, da mora vradnik, ki poroča, prašati navzočne, ali jim ni znan kak zakonski zadržek. Za dostavek k § 65 za stran zakonov, ki se sklepajo v inozemstvu, je nasvetoval odsek ta pododstavki: 1. Civilni zakon, kterega sklene katoliška stranska v inozemstvu, velja toliko časa nerazrušljiv, dokler le-ta ne pristopi k drugi veri; 2. da velja, je pri teh zakonih za vzrok ločitve tudi nejednakost v veroizpovedanji, ako ni govorjenja o zakonu med judi in kristjani.

Vnanje države.

Na **Srbskem** je mir po vsi deželi, vsaj na videz se lahko to trdi, kajti četovodje so ali čez mejo ali pa v — ječi, zapeljani kmetje so pa takoj po prvem uporu kraljevim vojakom orožje izročili in se podali. Upor se je zadušil zaradi pomanjkanja najpotrebnejših reči v takem slučaju in to je sposoben vojskovodja. Dalje pa med radikalec tudi ni prave edinosti in kjer te ni, gre vse na nič! Kljub temu pa vendar ni misliti, da je že vse v redu, ako se je upor zadušil. Na tihem bo nezadovoljnost med radikalec še dalje kakor žrjavica pod pepelom tlela in že prvi ugoden veter jo lahko zopet do plapajočega plamena razpiše in to tim laglje, ker si Milan ne dá dopovedati, kljub temu, da že cela država za vjete vpornike milost prosi.

Kolovodje srbskih radikalcev, ki so se na Bolgarsko rešili in sicer Pašič, Stojanović, Milenović in še šest drugih, prosili so bolgarsko vlado, naj jih pusti v Widdinu. Prošnja se jim je dovolila s pogoji, da se ne bodo nikdar približevali srbski krajini, da ne bodo zapustili mesta Widdin in da se bodo mirno zadržali.

Polkovnik Kaulbars, ki je iz Petrograda na **Bolgarsko** popotoval, da razmere ruskih častnikov v bolgarski vojski vravná, se še vedno ondi bavi. Ker nihče pravega vzroka ne pozná, se o njem razno sklepa. So, ki trdijo, da se bode Kaulbars na stol bolgarskega vojnega ministra vsedel; drugi zopet hočejo vediti, da bode Kaulbars sedaj pozimi, ko je ravno dosti časa, bolgarsko vojno nekoliko v roke vzel in jo za vojsko pripravljaj, ktera se bode bodočo spomlad pričela. Tretji pa pravijo, da ima polkovnik še to nalogo, da bode podpihovalca Jonina zopet s knezom sprijaznil.

Ali bo vojska? Ne! Nemški cesar je govoril! Kakor znano, popotoval je ruski vojni minister Wanowski po Nemškem in se je posebno z višjimi in odličnejimi vojaškimi krogi mnogo pečal. Na to je pa nemški cesar predsedništvu državnega zbora ob priliki sprejema povedal, da je mir sedaj popolnoma zavarovan, kajti razmere med Nemčijo in Rusijo so se zdatno poboljšale. Toraj vendar le ni vse v redu bilo, na kar smo naše čitatelje čestokrat opozorovali.

prezirajočim očesom. V Leseah je bilo že tako tema, da sem komaj ognil se kočiji, ki je pridrdrala proti meni.

Gostilna „pri Triglavu“ je moje zavetje, zaletim se tje in dobim zopet družbo. Zabalvali smo se dolgo, da bi bil vlak skoro vnovič odpihal proti Ljubljani brez mene.

Zdaj pa le brž na kolodvor! Hop, komaj je še čas. Že žvižga hlapon nekoliko prehlajen z doline dól, toraj smuk čez vojnico in po šinah tje na kolodvor, če prav me moj prijatelj, hrabri Janko, postajni načelnik, zapré. Pa ta golobradec se mi smeja, ko prisopiham skoro vstrie z vlakom, brž dobim karto, stečem proti vlaku in hlóp! v vozu sem.

Sem v vozu, da! Ali — no, pa saj je človek vsak, kdor si na železnici karto kupi. To so ljudje, nekaj kmetje, nekaj morda kaj družega. Skonca ni bilo nobene besede, skoro sem mislil, da se jim zdim kak preiskovalni sodnik ali državni pravdnik, ko pa mi je prišel v oči zaspanec, so se jeli gibati in zginil je

sum. Ali zaspil, ako moreš, če ti tolčejo tak jezik, da hrastove trske, pesek, žaganje ni nič proti njemu. Naj bo pila še tako skrhana in škrbasta, coklja ali zavora pri vozu še tako grapava na izvoženi ostri cesti, za moje uho ne more to biti tako neprijetno, zoprno in škripavo, kakor je bilo to pogovarjanje; to je ravno tako, kakor če sediš pod lesenim stropom, pa ti vedno buta nad glavo ali kdo hodi s podkovanimi čevlji. Ob takem ropotu ni mogoče dremati, marveč kaj pozoren mora biti človek, ki „jezike grize“. In to je bilo res, da bi bil dal zobat kaki čveteronogati živali. Bog vedi, od kod so bili ti ljudje! Gorenjci so morali biti, pa ne prav kmetje, to se je poznalo. Kdor nisi slišal še najgršega, popačenega „kranjskega jezika“ ali marveč „kranjske šprahe“, prišel bi bil k nam; toča ne bije tako neprijetno, raglja je godba proti takemu jeziku; ti ljudje so morali biti v zemlji zakopani vsaj trideset let in zdaj prikobacati ven kakor kebri. Pa še nič sram jih ni tega

jezika! — „Kdaj pridemo v Lajpoh?“ — praša ženska, kteri bi jaz za to dal precéj najmanj dva dni „ričeta“.

„Ob golber cène“ — odgovori možak z družega predala.

„Lajpoh“ iz kmetijskih ust! Zamaši si ušesi, blaga slovenska Vila, kakor jih zamašim jaz. Ko pa mi le zopet in vnovič butne beseda „Lajpoh“ na uho, ne morem, da bi se ne spel, ter rečem:

„Ljudje božji, govorite no vsaj slovenski! To, kar vi govorite, je tako, da rajši poslušam vso noč mlinsko žago, če bi bila prav zraven moje postelje.“

„A, tak oni ne znajo nemški?“ — se oglasi tam zadej v kotu nekaj, ozrem se in vidim neko žensko.

„Ne, tako ne, ko vi“ — rečem jaz — „pa kaj je to, kar govorite vi?“

„Vse sorte. Mi na tiste šprahe nič ne damo, že vemo, kaj je to. Ni nič za jesti, pa tudi za v žep spraviti ne.“

V Parizu prav nestrpljivo pričakujejo naznanil iz *vzhodne Azije*, je li vojska s Kitajskim ali ne? Tudi ministri niso mogli nič gotovega povedati o tonkinskem pomirju, zato so odložili povišanje kredita dotlej, da dobodo naznanila od Coubert-a. Ta je, kakor je že večkrat povedano, šel proti Bac-Ninh, a kitajski cesar je odločno zapovedal, da se ima ta kraj v bran staviti francoski vojski. Vojaški minister zahteva, da se ima postaviti v Tonkinu dovolj močna armada, ki se bode mogla braniti Kitajeem. Govoré o armadi 20.000 mož, ki se ima tam zbrati.

Španski kralj Alfonz pogovarjal se je z nekim bivšim poslanikom, ter mu je menda rekel: „Znano vam je, kaj sta se menila maršal Serrano in predsednik francoske republike Grey. Nadjam se, da nas bodo Francozi sedaj na miru pustili. Po vsem, kar se je med nami in njimi zgodilo, morali bi jako malo političnega razuma imeti, ako mislijo, da se bom jaz z Nemčijo zvezal. Tako dobro, kakor vsakemu Španjolcu, je tudi meni znano, da je za nas velike važnosti francosko prijateljstvo. Ako pa Francoska še dalje ognjišče ostane, kjer se dan na dan sovražne zarote proti državam in dinastijam kuhajo, je mogoče, da se bode večina vladarjev združila, da svoje prestole in zadeve svojih podložnih strupenega duha obvarujejo, ki od onod izhaja. Videl bom, videl bom, kaj mi je storiti. Toliko pa vam povem, da je jako hudo, dan na dan po časnikih sosednje dežele zasramovanemu biti, in človek se še braniti ne more. Vrh tega pa naj bi še dobri prijatelji ostali!“

Izvirni dopisi.

Iz Celovca, 27. nov. (O šolah. — Naše razmere.) Vaši članki o šolah so bili prav dobri. Prav je, da razganjate škodljive predsodke o potrebi nemškega jezika, kakor solnce razganja jesenske megle. Kakor gosta megla so nas dosti dolgo nadleževali ti predsodki. Mi smo vendar bližnji sosedje Lahov, pa nikdo ni čenčal v potrebi laškega jezika, ktera bi segala tako daleč, da bi se morali dečki in deklice že v ljudski šoli laškega in skor samo laškega in to v laščini učiti! Zdaj smo vendar enkrat prišli do spoznanja, kako so nas nemškutarji za nos vodili s to „potrebno“ nemščino! Zdaj vemo in spoznamo, da ljudska šola nima haska, če ni narodna, da kmetu le koristi, ako se je v svojem jeziku naučil pisati in brati, da se zamore potem v tem jeziku sam naprej izobraževati s knjigami in časniki, dočim, ko mu je nemško branje brezkoristno, kakor vidimo tu na Koroškem, kjer ljudje pač znajo brati nem-

Tako se je odrezala ženska in drugi so ji pritrdili. Kaj hočeš, človek s slovenskim uhom v taki družbi? Če bi bila vrata odprta, kar ven bi skočil. Pa to ni, zato se naslonim, da bi zadremal, in posreči se mi to. Kar me zbudi krik: „V Lajpoh smo, zdej ven!“

„V Ljubljani“ — rečem jaz nehoté — „ne pa v Lajpoh.“

„Ej“ — se oglasi zadej ženska — „ta gospod gotovo še niso večerjali nocój.“

„Zakaj ne?“ — praša nekdo.

„Zato, ker vsako besedo pregriznejo“ — odgovori ženska.

„Bim bim bim fiiiiji!“ pozvoni in zažvižga in v Ljubljani smo.

„V Lajpoh“ — pravi ženska, jaz pa skočim hud z voza in — — — mojega potovanja je konec.

Hvala, pozdrav, poklon vsem, ki smo se videli na tem meni prelepem potu!

J. A.

ško knjigo, pa je vendar ne razumejo, ker toliko nemščine se niso naučili!

Še bolj bedaste so nemške šole za deklice! Ali je mar namen žene to, da bi se po svetu okoli klatila, kjer bi nemščino potrebovala? Ali pa doma, postavimo v Ljubljani, potrebuje nemščine? Ali morda kmetice na trgu, trgovci v prodajalnicah ne znajo slovenskega, da bi se morala zavoljo teh nemškega učiti? Smešno! Ali mar slovenska literatura nima toliko vsebine, da bi zamogla izobraziti slovensko gospodinjjo? Tudi prazna! Kar pridna gospodinja učenosti potrebuje in kolikor njej časa ostaja za branje, toliko literature že imamo. Če bodo gospodične in gospodje bolj segali po domačih knjigah, se bodo te tudi bolj množile! Kaj pa, če bi dobila Nemca za moža, bi bilo vendar dobro, da se prej nemško nauči? Ako pa to hočemo, potem bi se morale deklice vseh jezikov učiti; tako dobro kakor Nemec, zna tudi Lah po njo priti, ali Hrvat, ali Rus ali celo Anglež! Saj ima še pozneje čas, se tistega jezika učiti, če bo z možem na tuje šla. Ako pa on tukaj ostane, naj se pa on slovenskega nauči. Tako tirja dolžnost in poštenost.

Resnica je tudi, kar ste povedali o obrtnih šolah. Zastran srednjih šol nekteri še zmirom mislijo, da morajo nemške biti. Tudi teh predsodkov se bomo znebili. Hrvatje niso kdo vé koliko bogatejši od nas v literaturi, imajo pa narodne srednje šole in celo narodno vseučilišče, pa se nič ne sliši, da bi zdihovali po zgubljeni nemščini. Ako bi te potrebni bili, gotovo bi se bilo že kaj slišalo. Tudi o Madjarih in Srbih dalo bi se isto reči. Resnica je nasprotno ta, da se bo naša literatura hitro množila, ko bodo naši izobraženci slovensčino bolj umeli mimo nemščine in ko bodo rajši slovenske knjige kupovali, med tem, ko zdaj nemške bukvarje podpirajo. Takih pa, ki bodo znali dobro nemško, laško in francosko, se nam nikoli ne bo manjkalo, in ti bodo posredovali našo duševno zvezo z omikanim zapadom.

Zdaj še nekoliko o naših koroških zadevah! V celovski čitalnici se bodo pričele pevske vaje, tudi gledališke poskušnje se nam obetajo. Dobro srečo! — Prihodnje leto je 100letnica Urbana Jarnika. Da bi se ta slovesno in z narodno veselico praznovala, o tem se pletejo že razgovori; dokler pa ni še nič gotovega, hočem tudi jaz molčati.

Prošnje za slovenske šole pripravljajo na več krajih; če bodo kaj izdale, je drugo vprašanje. Pomoči pričakujemo od slovenskih poslancev na Dunaji. Seveda, dokler je Konrad minister, tako dolgo je vse zastoj. Taaffe, Konrad in Pretis, kako se to vjema? Sploh nam je sedajna vlada v marsičem nerazumljiva. Korošci, Štajarci in Primorci smo čisto pozabljeni, skoraj da še več; vlada je bolj proti nam, ko za nas.

Vi na Kranjskem dobivate vendar košček za koščekom, a mi ničesar. Res je, da oprsje in osrče zasluži največo pozornost, ali kar je slovensko, je vendar slovensko in bi se moglo tudi za tako pripoznati. Srebrno oprsje pa na glinastih nogah, koliko moči in koliko delavnosti bo razvijalo?

Iz Goriškega, 25. novembra. Nektere naše občinske poti so v zelo slabem stanju, nasproti pa so koj v tolminskem okraji izvrstne. Vidi se tu povsod red in so poljske poti lepše nego marsiktera vozna občinska pot v naših krajih. Tudi na krasu so pota v prav lepem stanju, poskrbelo se je tam tudi za kažipote na kri-

žiščih. Gotovo vse hvalevredno! Pri nas se občinska pot, ki že iz začetka ni kaj pridna, naenkrat upijani, to je, izgubi se v kako mlako ali v kako obraščeno planjavo. Zdaj hodi! Tudi se nahajajo na njej po več kil težki kamni ali pa štrlé iz nje cele skale. Bodi mu Bog usmiljen, kdor se po njej vozi ali hodi. Gg. župani, na noge! Tako lepa dežela, pa tako slabe poti!

Naše občine so v vednem konfliktu z bolnišničnimi stroški. Po pravici tudi. Marsikdaj znašajo stotine za občine, ki nimajo, da bi svoje reveže saj nekoliko preskrbele. V Trstu je ta moloh. Zgodi se, da domači človek biva tam 40 let, rokodeli v tem mestu, vse prislužke v njem oddá, toraj koristen mu je; kadar pa oboli, mora — hvala štatutom tržaškega mesta! — stroške plačati rojstni kraj, kteremu ni še cémpera koristi izročil. Ali ni to v nebó vpijoče? Marsiktera glavica se je razgrela, da bi kako pomoč znašla; neki naših doktorjev celó je to stvar „študiral“. Zaman! Poskusimo!

Rojstna občina mora plačati, pri tem ostane ona pa nima nobene garancije, v tem ko jo Trst ima — po postavi. Tu ni ravnotežja, toraj pravice ne v tem slučaju. To ravnotežje mora biti napravljeno. Ona stranka, ki nima garancije, mora jo dobiti, in to so naše občine. Ker pa same ne morejo pomagati, ima država ali skupnost dolžnost, jim pomoči. Zakoni, če niso zdatni, se lahko prenaré, posebno, če niso pravični. Vekovitost zakonov poznamo samo v naravi, v človeških naredbah ne. Toraj ima tudi ona stranka, ki v gotovosti živi, v državi dolžnost, da oni, kteri zmerom škoda in tedaj nevarnost preti, po zakonitem naročilu pomore. Vem, da stroški bolnika vselej ne zadenejo občine; če te ne, zadenejo pa nedolžno družino, ter jo marsikdaj vkončajo. V tem razmerji so občine takorekoč zunaj države, ne v njej; so v stanu samosilja, nevzajemne pomoči. Same si ne morejo pomoči, drugi jim nočejo. Potem pa kriče, da se preskrbljevanje domačih uboščekov zanemarja. Je li to doslednost?

Toda k stvari. Ako že Trst noče tujcem domačinstva priznavati, ki so mu po 30, 40 in več let koristni, naj bi od taci davek moral zahtevati, ki bi imel v svotah dohajati dotičnim občinam. Zrno do zrna pogača. Najbolj logično je, da Trst ljudem, ki so v njem delalni, domovinstvo dodeli. To bi bilo pravično. Društvenik, sodelavec, ki nosi teže z mestom in v mestu, naj uživa tudi pravice in dobrote, če pa Trst noče domovinstva dajati, naj se zakon ustvari, po kterem ima Trst pravico in dolžnost od tujcev poseben davek zahtevati, kterega bi občine od časa do časa prejemale. Ljudje, ki pse redé, pasji davek odrajtujejo; ljudem, ki hoté biti preskrbljeni v bolnišnici, bodi naložen za časa davek, s kterim bo moč bolne oskrbeti. Ali je kaj bolj pravičnega? Iskrica je, naj se ogenj vname! —iž.

Domače novice.

(*Miklavžev večer*) v čitalnični dvorani, ki ga bode društvo „Sokol“ priredilo, bode letos kaj posebnega, kajti v dotičnem odboru so strokovnjaki, ki so nam porok za najboljši vspeh. Ker bo vstopnina, kakor čujemo, primerno nizka, opozorujemo že danes na ta slovenski običaj prijatelje našega lista.

(*Imenovanje*.) Deželni odbor potrdil je v svoji današnji seji za službo laboranta na tukajšnji veliki realki enoglasno g. Skaljo, kojega

je mestni odbor že začetkom t. m. predlagal. Tako je prav. G. Skalja je za narodno reč več storil, kot svojo dolžnost in povsem pravično je, ako se je pri oddajanju domačega ná-nj ozir jemalo. Svoji k svojim.

(Dve nadlogi v mstu.) Blata je še vedno precéj, to pripovedujejo posebno tujci in unanji, ki pridejo v mesto, delavcev, ki bi ga pospravljali, ni videti veliko; gospod njihov nadzornik ima čevlje z dolgimi „štambali“, toraj že lajši gazi blato, kakor drugi, ki nimajo takih čevljev. — Tudi „štankolénarji“ še zmiraj razgrajajo, da se otroci in še celo psi strasijo. Nekoliko bi jih že smeli „pošlati“.

(Neprijetno noč.) ali pa tudi prijetno, je imel neznan človek v kleti pri „belem volku“. Splazil se je bil namreč zvečer ob osmih v klet, gotovo z namenom, da bi se ga dobro nasrkal, morda si še kako posodo napolnil, pa odšel tiho, kakor je prišel. Toda natakarej je ta večer prišlo na misel, da klet zaklene prej ko druge dneve, ker ni pričakovati piveev, vina pa je zgoraj še dosti za večer. Kako pa se prestraši zjutraj, stopivši v klet, ko nekaj plašnega s človeškimi nogami urno memo nje šine, po stopnicah gor zleti ter proti „zvezdi“ steče! Postresčki pred mostom so pač videli neko človeško bitje ven skočiti ter ubirati pot v daljavo, pa poznal tega bitja ni nihče, tudi se je zgubilo kakor duh. V kleti ni naredil ta čudni prenočevalec tudi nikake škode, sodom se ni nič poznalo; godilo se mu je menda tako, kakor tistemu volku, kateri je bil v hlev med ovee zaprt, pa se je stisnil plašno v kot,

Razne reči.

— Odlikovanje. Gosp. J. Martinjak, okrajni sodnik v Velikih Lašicah, prejel je od presvitlega cesarja za izredne zasluge pri vredjenju novih zemljišnih knjig viteški križec Franc-Jozefovega reda. Gospod Martinjak je narodnjak. Čestitamo! — Ravno tak križec prejel je tudi dr. Adalbert Grčar (Gertscher), okrajni sodnik v Mariboru, iz istih vzrokov.

— Zavetišče slaboumnim otrokom v Biedermansdorfu pri Dunaji je bilo otvorjeno 28. t. m. Svitli cesar so dali za to zdato svoto iz svojega, potem so naklonili 20.000 gold. iz loterije in 2000 gold. vsakoletne podpore iz tako zvanega zaklada „za idiote“. Nadvojvodinja Štefanija, vzvišena soproga cesarjeviča, je pokroviteljica temu zavodu. Kmalo ko odbije ura 9, začela je prihajati slavna gospoda iz Dunaja; ministerski predsednik grof Taaffe, poučni minister baron Konrad, nadškof dunajski dr. Celestin Jožef Ganglbauer i. dr. Med župani je bil navzoč tudi dr. Uhl iz Dunaja. Ob 10. uri sta se pripeljala cesarjevič in nadvojvodinja Štefanija z odličnim spremstvom. Prezviseeni dunajski nadškof je blagoslovil poslopje, in je potem primerno govoril o razvoju dušnih in telesnih moči pri zdravem otroku, zahvalil se presvitl. cesarju in slavnima cesarjevičema in blagoslova prosil iz nebes. Govoril je predsednik društvu pl. Hie. Omenil je slavnih dobrotnikov temu zavodu in zaklical slava presvitlemu cesarju in prestolonasledniku. Govoril je še potem cesarjevič, ter je rekel da sta on in njegova soproga rada prevzela pokroviteljstvo temu društvu, ki si je postavilo tak blagi namen. Kakor vsak čas, se je tudi tukaj najdel slavni mož iz Dunaja, ki je blagodušno podprl to povzetje. Nato se je zahvalil v imenu ubogih sirot vsem dobrotnikom in vdeleževalcem pri izvršenju tega dobrodelnega zavoda. Njini c. kr. Visokosti ste pogledali vso napravo in potem se odpeljali. Tako je bila otvorjena ta dobrodelna naprava — s cerkvenim blagoslovom, drugim enakim svečanostim v dober izgled.

— Dobri sin. „Dva sina sem imel, pripoveduje star „tič“, ki je ob enem prebrisan kmet in živinski barantač, in oba sta mi pomrla. Stareji je bil tepec vseskozi, kajti vedno je tičal v knjigah, pa le ni ječmena od ovsarazložil. Pri vsaki kupčiji dobil je po grbi. Stal me je že jako mnogo novcev, in pred dvema mesecema je umrl. Moj drugi pa, pravi kmetič ihteč se, to vam je bil pa ves drug tič. Tako je vam bil prebrisan, da je vsakega prevaril, na posled že nihče več ni hotel z njim barantati. Začel je bolehati. Pred boleznijo je pa velem še dokazal, kaj da zna. Zavaroval je svoje življenje za 10.000 gold. in je kmalo potem umrl. To vam je bil dober sin!“ Zali bog, da dandanes je takih dobrih — očetov in sinov!

— Ob reki Congo. Naslednje zanimive črtice zvemo o teh naselbinah, kakor jih pripoveduje nek misijonar. L. 1877 je prišel Amerikanec Stanley ob izlivu reke Conge na zahodnem bregu južne Afrike; na vzhodnih bregovih Afrike iz Zanzibara je šel proti velikim jezerom v sredo Afrike pod ravnikom, popisal in narisal je jezera Taganjika in Nyanza in je šel od tod proti Lualaba, po ti reki je šel do nje ustja in je tako pokazal, da je Congo in Lualaba jedna in ista reka. Dežele, po katerih je hodil, so zelo obljudene in silno rodovitne. Po reki Congo, ki je za Amazonsko reko prva, je bila pot odprta v deželo poprej neznanu in osnovala so se razna društva, ki hočejo preiskovati in nositi omiko v te kraje, najbolj znano je mednarodno afrikansko društvo, kteremu je predsednik belgijski kralj Leopold. Za vodjo preiskavam pri tem društvu je bil imenovan Stanley, ta si je dal napraviti pet razložilnih vaporjev in podal se je zopet v Afriko k reki Congo, ki ima blizo izliva mnogo slapov. Osemdeset milj od izliva je postaja Stanley pool in od tod do morja ob spodnjem teku Congo več postaj. — Med tem je pa Francoz de Brazza šel po reki Ogove, ki teče na severju reki Congi in prišel od severa preko vodnega povesja prej kakor Stanley v Stanley pool. Pri tem kraji se reka Congo na široko razteka kakti jezero in Stanley je ta kraj po sebi imenoval. De Brazza se je pogodil v imenu francoske vlade s tamošnjim oblastnikom, ki mu je odstopil nekaj zemlje in de Brazza je razvil v zamorski vasi Ntanu francoski prapor in je kraj imenoval Brazzaville. L. 1880 se je povrnil na Francosko nazaj, naj ga vlada nadalje podpira, da izpelje, kar je začel. Med tem pa je prišel Stanley s svojimi vaporji, ktere so vse razložene po suhem prenesli do Stanley poola in sedaj se je pričelo njegovo delovanje. Od Stanley poola navkreber je reka plovna noter v sredo Afrike tudi za največe barke in tako se pomika Stanley naprej s svojimi vaporji med tem, ko ob bregovih nareja postaje, od tod pa tržijo komisarji mednarodne afrikanske družbe z murini. Brazza je dobil od francoske vlade 1.300.000 frankov, ima s sabo malo orožnico in je skušal zopet priti v Stanley pool, da se potegne za pogodbo narejeno pred štirimi leti. Kakor francoska poročila pravijo, stavi mu Stanley vse mogočne zapreke, drugi pa to zopet zanikujejo. Najnovejše dopenje naznanjajo, da je Brazza vendar dospel v Stanley pool. Koliko je s tem pridobil, gre vendar le počakati, ker je glavni, s kterim je Brazza občeval, pregnan in njegov naslednik baje, da ni naklonjen ter noče nič vedeti o predaji zemljišča, sicer bodo tudi evropske velevlasti vso to stvar zaradi pravične vožnje po reki v roke vzele. Da se polajša občenje med Stanley poolom in morjem, ker po reki zaradi brzic in vodopadov ni mogoče voziti — štejejo jih menda nad 60 — hočejo napraviti najprej vožno pot, pozneje pa železnico do morja. Brazza pa skuša odpreti vodno pot med reko Ogove in nje pritoki s pritoki reke Congo.

— Čistost zraka. Profesor Freudenreich iz Brna preiskaval je po Švici zrak in prišel do posledice, da je najčistejši zrak 2000 do 4000 metrov nad morjem.

Telegrami „Slovenca“.

Dunaj, 30. nov. Vojne ladije kapitán Manfroni imenovan je za pomorske orožnice poveljnika v Pulji, vojne ladije kapitán Schröder za poveljnika brodarškega polka.

Zemun, 29. nov. Prvi in drugi razred rezerve poklical se je v orožje. Zadržaj okoli Kragujevca je silno nevaren. Po Belemgradu so vsi javni kraji, kakor večje gostilne, kavarne itd. opustošeni.

Pariz, 29. novembra. Clemenceau (Klemensó) interpeliral je v kamori (zbornici) o Tonkingu. Na zahtevanje Ferry-evo je kamora s 308 glasovi zoper 195 sklenila, o interpelaciji posvetovati se ob enem s tonkinskimi krediti. Ferry izrekel je, da je kitajski memorandum novim obravnavam začetek.

London, 29. nov. Državni pravdnik dolži socialista Wolfa in Francoza Bonduranda zarote, da bi naznanila neki nameravano razbitje nemškega poslanišča s strelivom ter dobila za to kako plačo, kar sta storila.

Kairo, 30. nov. Od 600 egipčanskih žandarjev, odposlanih včeraj v Suakim, jih je včeraj na vožnji med Kairom in Suecem pobegnilo 268.

Tujci.

28. novembra.

Pri **Maliči**: Baumgarten, Schafranek, Fincel, in Buchreiner, kupci, z Dunaja. — Mirosl. Böheim, agent, z Dunaja. — T. Holašek, kupec, iz Maribora. — Deisch, kup. potovalec, iz Trsta.

Pri **Slonu**: Karl Klinger, stajcijski načelnik, s soprogo, iz Lokve. — Karl Hieber, kup. potovalec, iz Gradea. — Luka Baučarič, kupec, iz Dalmacije. — Janez Rumpresch, s Krškega.

Dunajska borza.

28. novembra.

Papirna renta po 100 gld.	78	gl.	95	kr.
Sreberna " "	79	"	35	"
4% avstr. zlata renta, davka prosta	98	"	40	"
Papirna renta, davka prosta	93	"	40	"
Ogerska zlata renta 6%	120	"	15	"
" " " 4%	87	"	05	"
" " " papirna renta 5%	84	"	95	"
Kreditne akcije 160 gld.	281	"	20	"
Akcije anglo-avstr. banke 120 gld.	107	"	—	"
" avstr.-ogerske banke	837	"	—	"
" Länderbanke	107	"	70	"
" avst.-og. Lloyd v Trstu	609	"	—	"
" državne železnice	310	"	50	"
" Tramway-društva velj. 170 gl.	216	"	75	"
4% državne srečke iz l. 1854 250 gl.	119	"	50	"
4% " " " 1860 500 "	133	"	40	"
Državne srečke iz l. 1864 100 "	169	"	75	"
" " " " 1864 50 "	169	"	75	"
Kreditne srečke 100 "	172	"	25	"
Ljubljanske srečke 20 "	23	"	—	"
Rudolfove srečke 10 "	19	"	—	"
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	104	"	—	"
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	102	"	80	"
" " Ferdinandove sev.	104	"	50	"
London	120	"	55	"
Srebro	—	"	—	"
Ces. cekini	5	"	70	"
Francoski napoleonid.	9	"	58	"
Nemške marke	59	"	15	"

Na prodaj je

na Gorenjskem v cerkljanski župniji pet oralov zemlje obsegajoče posestvo s trdozidanim gospodarskim poslopjem. Zemljišče obstoji iz lepega in velikega sadnega vrta, treh zaraščenih gozdov, nekaj polja, travnika in pašnika. Ker je v vasi tudi cerkev, bilo bi posestvo posebno za kakega vpokojenega duhovnika pripravno.

Natančneje se poizve pri vredništvu „Slovenca“.

(8)